

Молоко з кров'ю

Низку червоних, як кров, коралів носила на грудях горда чорноока Маруся і хотіла подарувати колись на щастя доньці... Вірила, що знає, яке воно, те щастя. Та хіба жінці це вирішувати — не долі? Бо жінка думала: «Що люди скажуть?..» А вони ж скажуть, приліпиться — не обірвеш... Та так і не дізнався ніхто, як на неї, чужу дружину, щоночі, все життя чекав Степан. Це йому вона народила доньку, бо кохала... А тоді люди склали легенду...

У колись перспективне село, а тепер — перспективне місце для гольф-клубу і розкішних маєтків приїздить з-за кордону Руслана Ординська, юна красуня, донька українського олігарха. Шукає не просто місце для будинку, а місце з «легендою». Натомість знаходить всохлий бузковий кущ і червону намистину під ним, єдину на тонкій нитці... І кілька тендітних живих паростків...

Понад 500 тисяч примірників творів Люко Дашвар уже знайшли свого читача. Вона пише так гостро й пронизливо, психологічно і чуйно, що торкається струн душі кожного. Неможливо не співчувати її героям, як неможливо не звернути увагу на гострі, болючі, неоднозначні питання, які порушує письменниця.

ЛЮКО ДАШВАР

МОЛОКО З КРОВ'Ю

КСД

ЛЮКО ДАШВАР

МОЛОКО З КРОВ'Ю

Роман

ХАРКІВ
2022! **КСД**

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2022

ISBN 978-617-12-9560-5 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Обережно! Ненормативна лексика

Дизайнер обкладинки Вікторія Дорошенко

Дашвар Л.

Д21 Молоко з кров'ю : роман / Люко Дашвар. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2022. — 272 с.

ISBN 978-617-12-9290-1

Яке то щастя — зустріти свою половинку і покохати! Коли душа сягає неба, коли розумієш: ось твоя доля...

Першій красуні на селі Марусі-румунці до пари став Льошка — розумний, красивий, успішний, — то й жити б їм, як королям. І яке їй діло до сусіда, хирлявого рудого Стьопки-німця в поламаних окулярах? От тільки чомусь щоночі йде він до бузкового куща біля Марусиної хати, і щоночі вона відчиняє вікно...

УДК 821.161.2

© Чернова І.І., 2008

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2022

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2022

Пролог

Навесні дві тисячі сьомого в розкішних лондонських апартаментах бізнесмена, а від того й політика, Олексія Ординського розігралася патріотична драма. Дочка бізнесмена Руслана — красуня, розумниця (IQ зашкалює!) і взагалі надзвичайно вишукана панянка — зажадала рідної землі.

— Льошо, купи їй рідної землі! — не змінюючи виразу обличчя, аби не зіпсувати результатів пластичної операції, спробувала пожартувати дружина Ординського Олена.

— А це ідея! — загорілася панянка.

— Що ти там забула? — буркнув батько.

— Побудую гольф-клуб або притулок для тварин. — Мрії набували реальних обрисів.

— Це можна зробити будь-де! В Іспанії чи тут, у Лондоні. Я спитав, що ти забула в Україні?

— Любов...

Батьки презирнулися — дитина, що з неї взяти?! У свої шістнадцять вони теж хворіли на максималізм і любов до Батьківщини. Добре, що капітали Ординського дозволяють знайти більш привабливі альтернативи Русланиним забаганкам.

— Самостійності забажалось? — штрикнув пан Ординський єдину улюблену дитину. Сховав пряника, згадав про батога. — То спробуй любити Батьківщину на відстані. Чим не випробування для дорослої людини? Непросте завдання, скажу тобі. Я сам...

— Тато... Ти мене не чуєш! — У Русланчиних очах з'явилися вогники відверто неприязного здивування. — Досить вирішувати за мене. Я прагну самостійно добитися всього, чого забажаю!

— А таке існує? Існує щось, чого в тебе нема? — нагадав Ординський про власні заслуги в солодкому доньчиному житті.

— Шантажуєте? Я теж можу! — приголомшила батьків панянка й на два дні здиміла з дому.

На третій день поліція привела перелякане у смерть подружжя Ординських у захаращений нічний клуб, і важкі силіконові вуста пані Олени не втрималися купи, бо пані як побачила дочку в задній кімнаті

клубу на підлозі серед десятка візуальних неформалів, так у неї щелепа і відвалилася.

— Руслано! — пан Ординський гірко зітхнув і спробував відірвати дочку від підлоги.

— Чекай! «Рояль»... треба... проковтнути, — відмахувалася Руслана й усе намагалася якнайширше роззявити рота.

— Що це? — питав Олексій у лікаря, якого терміново викликали до дочки.

— Галюциногенні гриби, — сказав той і чемно всміхнувся. — Не хвилюйтеся. З нею все буде гаразд.

— Господи, як же мене дратують їхні нескінченні «усе буде гаразд»! — заломила білі ручки пані Олена, коли лікар пішов.

Руслана розплющила очі й уперто сказала:

— Я перепробую всі лондонські гидоти! І робитиму це до тих пір, поки ви не дозволите...

— Хай їде! І ти з нею! Наглянеш, — пробурмотів Олексій дружині вночі і нашттовхнувся в темряві на глиняну маску, якою пані Олена завжди вкривала біле личко перед сном, та іноді засинала раніше, ніж треба було змити глину.

— У мене процедури, — відрізала дружина. — А сам?

— Справи...

— Відправимо з нею охоронця. Двох! — запропонувала дружина, відколупуючи від лица шматки глини.

— Трьох! — вирішив пан Ординський.

— Чотирьох! — наполягла турботлива мати. Додала: — І купи їй землі. Їй-богу! На сімнадцятиріччя. Гарний привід. Ти подумай: діаманти губляться, авто розбиваються, а земля — що б Руслана не вигадала — залишиться. Із часом її можна буде продати дорожче. Хай собі пограється дитина в самотійність.

Наступного ранку батьки всілися біля постелі доньки й урочисто оголосили: на день народження, у серпні, Руслана матиме змогу вибрати і придбати шмат землі. В Україні. Вибирати поїде сама. З охоронцем. Двома... Трьома...

— Чотирма! — нагадала пані Олена і запитала: — Ти задоволена? Дівча підскочило на постелі, розцілувало батьків.

— Мрії збуваються, треба тільки не здаватися і не опускати рук! — На повному серйозі. — Я виберу ділянку близько від міста

з романтичним, майже шевченківським краєвидом, оповиту легендами, піснями... І зроблю там... — розсміялася. — Ще не вирішила, але знаю точно: я додам гармонії цьому недосконалому світу! От побачите!

— А як же Том? — обережно запитала пані Олена.

— А нащо Інтернет? — відповіла Руслана, згадуючи, як довго вмовляла аристократа Тома відвести її в найогиднішу клоаку, аби насолити батькам.

На початку серпня панянка з наївними дитячими спогадами десятирічної давнини і чотирма охоронцями прибула в Україну і вічна-віч стикнулася із мрією. День — покидати речі в батьківській квартирі в центрі міста, другий — подякувати татовому партнерові за «ауді» з водієм, а на третій — за справи!

За тиждень Руслана в компанії охоронців і жвавого агента з нерухомості обдивилася всі околиці міста. Їй неодмінно потрібна була земельна ділянка у межах п'яти, максимум десяти кілометрів від міста, бо занурюватися у степ кілометрів на сто навіть заради мрії дівчина не збиралася.

— Ну... Вже й не знаю, що вам запропонувати... — дивувався агент з нерухомості примхам юної панянки. — Хіба що Рокитне... Наше агентство свого часу викупило там один дуже цікавий об'єкт.

«Ауді» дісталася до Рокитного опівдні. Руслана вийшла з авта, глянула навкруги і засумувала: від асфальтівки у степ тягнулися суцільні новобудови, масштабами і дурною архітектурою схожі на декорації до фільму в стилі хорор, а серед них, як старі баби серед пафосних молодух, тулилися кілька старих сільських хат.

— Що це? — вразилась.

— Було село. Та скоро перетвориться на котеджне містечко. Дуже... Дуже перспективне місце! Ви ж тільки подумайте: зробите гольф-клуб — клієнти поряд! Захочете з тваринками цяцкаться — вони вам своїх Шариків підкинуть. — Агент показав у бік новобудов. — І взагалі... У народі кажуть: не купуй хату, а купуй сусідів. Ви розумієте? Тут дуже... дуже пристойні сусіди.

— І що тут продається? — застрягла у мінорі Руслана, і агент повів її вулицею до двох старих хат, одна майже навпроти одної.

Спочатку панянка походила подвір'ям великої, перебудованої хати зі старою вишнею під вікном і сухим бузковим кущем за огорожею.

— Тут землі — шістдесят соток, город виходить у степ, — накручував агент. — А степ... Тобто поле... Можна орендувати. Хоч гектар... Хоч десять...

Руслана скептично накопилила губки.

— Мені хотілося, щоб це було романтичне місце... Розумієте? Оповите легендами.

— Є легенда! Є! — пожвавішав агент. — Запитайте будь-кого з місцевих. За селом два ставки. Тобто... Були ставки. Років сто тому прекрасний юнак полюбив прекрасну дівчину, але батьки... Жорстокі батьки були проти, і тоді юнак заплив на середину ставка і втопився.

— А вона, звичайно, втопилася у другому ставку? — ще більш скептично припустила Руслана.

— Звичайно! — відповів агент серйозно. — І після цього ставки поросли очеретом, перетворилися на болота. Кажуть, це закохані не хотіли, щоб шукали їхні тіла...

— Їх не знайшли?

Агент відчув слабину.

— Ні! І з того часу... З болота... — вигадував поспіхом, — чуються прекрасні співи...

— Співи? Повна дурня! — Панянка враз втратила інтерес до фольклору.

Агент зітхнув — перебір!

— А друга хата? — уже командувала Руслана. — Хочу подивитися другу хату.

Вийшла з двору, стала на вулиці під бузковим кущем, мовляв, покажіть, куди йти. Агент зніяковів, показав на другу хату з великою старою лавкою перед огорожею.

— Щодо легенд... Ту другу хату дивитися не раджу. Там сталося криваве, страшне, звіряче вбивство. Кілька років тому. І з того часу хазяйка як не старається, а хату продати не може... Забобонні люди кажуть: у ній живе якийсь дух, пов'язаний із... Не згадаю точно, але з якоюсь країною — чи то Францією, чи то Бельгією...

— Господи! Що за маячня! — обірвала його Руслана і вже ступила крок на розпечений асфальт, та раптом у кінці вулиці виник потужний мотоцикл, промчав повз компанію, обдав усіх гарячою курявою і зупинився біля хати, якою агент щойно лякав Руслану. З новенької «хонди» зіскочив хлопчина в шоломі й пішов у двір.

— А це що за... — Руслана обтрушувала пилюку з новенької сукні від Стели Макартні й обурено дивилася на власника «хонди». — Нахаба!

— Не зважайте! Не зважайте! — захвилювався агент. — Хлопець — не з місцевих. Випадковий гість. Взагалі люди тут дуже гостинні.

Руслана обернулася до хати з бузковим кущем.

— Не можу пояснити... Але це місце нагадує мені про щось кровне... Мабуть... Мабуть... Я зупинюся на цьому домі!

Агент просяяв:

— Вибір серця! Прекрасно! Прекрасно! Серце завжди відчуває невидимі інформаційні потоки Всесвіту, які впливають на наше життя.

— Ще скажіть, що курка, яка греблася в цьому дворі років шістдесят тому, теж вплинула на моє життя! — відрубала Руслана.

Розділ 1. Румунка і німець. Ясний ранок

Усьому виною — ряба курка. Крутилася б біля півня, не лізла б у куці — і, може, усе склалося б інакше. А так... Ще покійна баба Парася була нелогічно прихильною до рябих — усі помирили своєю смертю замість із перерізаною горлянкою у каструлі варитися. Що вона про них такого особливого знала?

Того літнього ранку сонце ніби заблукало — усе не йшло, і полохливі кури у дворі удови Орисі дарма метушилися, намагаючись навмання відшукати щось їстівне у траві біля хати. Хазяйка випустила їх ще у сірий світанковий туман, тепер поралася у хаті й ніяк не йшла надвір.

Ряба курка — руда із чорним та білим — кинула дурне діло, почимчикувала у смородину й аж шию скрутила — ти ба: у траві під кущем червоніє велика гладка, мов полірована, кулька. Не інакше, вишня-черешня. Курка без зволікань дзьобнула знахідку — й аж квок від болю: червона принада виявилася твердою, мов каменяка. Курка не здалася. Крутнула головою, наче сто курей з усіх боків уже поспішали відбити в рябої червоний скарб, і знову дзьобнула — моє!

Тим часом удова Орися з мискою в руках вийшла на ганок, усміхнулася ранковому сонцю — тихо... П'ятий рік тихо, нема війни, а вона оце кожного ранку виходить на ганок і прислухається, наче раптом світ потьмяніє від димних згарищ і битиме чорним в очі, вуха позакладає від грому близького бою і вона силкуватиметься почути щось важливе і рятівне, та так і не почує, згине, а їй же ніяк не можна — мала Маруська у ліжку солодко сопе, на кого її... Тихо... Пожити б... Восени — двадцять шість, коса — як батіг, руки сильні, очі не згасли, серце щастя просить. Тихо... Наче тихо...

І пішла до годівниці.

— Ціпу-ціпу, ціпу...

Кури заспішили за жінкою, тільки ряба вперто довбала дзьобом червону кульку під смородиною.

— Ану всі докупи мені!

Курей перерахувала, озирнулася — що там ряба під кущем знайшла? Відігнала. Під смородиною присіла.

— Це ж треба... — всміхнулася, червону кульку з трави дістала, від роси обтерла, на розкриту долоню поклала. — А я й не сподівалася...

Укинула кульку в кишеню. І пішла до хати.

У відчинене вікно заглядало цікаве сонце, наче питало Орися: і як ти тут живеш? А вона б будь-кому перш за все на диван із шафою показала.

Диван шкіряний, спинка з дерев'яною різьбленою поличкою й дзеркалом. Навіть німці з румунами, які у війну в Орисиній хаті таборилися, і ті язиками цокали, — мовляв, який же вишуканий диван завівся у звичайній сільській хаті. Поряд із диваном — шафа одержна. Теж із дзеркалом на увесь зріст. Орисі б два віки працювати без упину, та все одно на такі розкоші не заробити. Усе — бабусине, царство їй небесне.

Ще є стіл. Сама з дощок збила. Дві табуретки й ліжко з панцирною сіткою.

Орися ввійшла до кімнати, дістала з шафи коробку з-під цукерок, присіла біля столу, поклала її перед собою, чомусь усміхнулася й обережно зняла з коробки кришку.

— Оце б мені щастя, якби не горе... — Язика прикусила і на ліжко — зирк: чи не розбудила донечку часом.

На ліжку сиділа мала Маруся, терла кулачком чорні оченята, дивилася на матір.

— А чого це ти, Марусю, очі треш? — Орися їй. — Щось наснилося, доню? А, ходи до мами... Поцілую — і все минеться...

Маруся мовчки сповзла з ліжка, ступила два кроки до столу, на відкриту коробку глянула й залякла — оце диво дивне, краса невидана, мрія чудесна...

— Чого це ти? — Орися їй знову. — Та ходи вже...

Мала Маруся ніби й не чує. Заворожено — на коробку відкриту, а там — розсипані червоні коралові намистинки. Звідки такий скарб? Як мама на буряки — так Маруся все чисто в хаті перебере, і жодного разу коробки від цукерок не знаходила.

До столу дійшла, поруч із мамою на табуретку всілася, а очей від намистинок відвести не може. Одним пальчиком до намистинки

дотягнулася, торкнулася і врешті всміхнулася, на маму зиркнула, — мовляв, не зникли, справжні-спражнісінькі!

— Бабусине намисто, — мама їй. Та викладає намистинки з коробки на стіл, нитку довгу з катушки відмотує. — Одного разу нитка розірвалася, вони й розкотилися, погубилися. Наче щастя відібрали.

Долонею грубою намистинки накрила. Маруся й собі — долоньку на намистинки поклала, прислухається. А мама далі веде:

— Е, ні, думаю... Треба щастя назад докупи збирати. Майже всі намистинки знайшла, а однієї — ніяк... А нині...

Усміхнулася. З кишені знайдену намистинку дістала.

— Рябій курці дякувати. Оце хотіла її сьогодні зарубати, а тепер — хай живе.

І — намистинки на нитку: клац-клац-клац. Маруся підборіддям у стіл уперлася, з намиста очей не зводить. Мама роботу закінчила, нитку зав'язала.

— Буде намисто. Бабуся казали — у кого коралі біля серця, того вночі зірка зігріє. Може, й мені тепер...

Тільки намисто до шиї піднесла, а тут кури надворі як заметушаться. Орися намисто на столі лишила й до вікна:

— Куди?! Ану кш! Пішли! Пішли...

Від вікна та до дверей.

— От клятї кури!

Вискочила — грюк! Білий світ загасила. Оце тільки й лишилися в ньому — бідна кімнатка з вишуканим шкіряним диваном і дзеркальною шафою, мала Маруся біля столу, а на столі — диво з див, червоне, гладке, мов вовною довго поліроване, коралове намисто.

Маруся закусила губку, озирнулася й обережно простягла до намиста руку. Торкнулася. Ні... Не зникло. До себе потягла. А важке ж! Обережно від столу відірвала, на шию повісила й до шафи.

Стала перед дзеркалом... Очі витріщила, аж сльози бризнули: мамо рідна, чого ж ти таке щастя від Марусі ховала, чого ввечері, коли спати вкладала, не розкрила коробки, не показала хоч би одну червону намистинку, не повідала, як колись клята нитка не втримала важких кульок і розірвалася, тоді б Маруся часу не гаяла і кожного дня не тільки хату і двір обшукала б, а й усе село, певно, всі світи...

Маруся втерла сльозу і приклала долоньку до намистинок на грудях. Плечиком повела — ох і гарно! Вік би не знімала! Аж з двору кричить хтось:

— Орисю! Орисю! Бери вже свою румунку малу й гайда до клубу...

Маруся надулася. Чого це її румункою обзивають?

Історія Марусиного прізвиська почалася задовго до її народження. У Рокитному ще пам'ятають, як перед війною в хаті баби Параски з'явилося чорнооке дівча рочків шістнадцяти.

— Онука, — коротко пояснила стара Параска з двору, коли баби якось ішли вулицею, зупинилися біля її хвіртки та все роздивлялися, як нетутешнє, худе, аж світиться, дівчисько незграбно порастєся біля курей.

— І звідки така? — не стрималася котрась із жінок.

Параска мотнула головою в бік міста. Баби й собі шиї скрутили. З міста? Та, може бути... Від Рокитного до міста — усього десять кілометрів. За чотири години пішки дійти неважко, та щось Парасина донька не дуже до матері бігала, бо ж як рочків двадцять тому подалася до міста, так досі від неї звісток — як від кози сала. А оце, виходить, онуку до баби направила. А сама, виходить, не дуже до матері поспішає... *Городська, виходить...*

— І як зветься? — не відступали.

— Орися... — відрізала Параска. Та на бабів вовком — йдіть уже!

Рокитнянські баби собі всміхнулися — чекай, Парасю, припече, сама все розкажеш. Та Параска підвела — померла, сердешна, перед самою війною, і Орися лишилася за хазяйку на захарашеному подвір'ї її старої, але міцної хати. Призвичаїлася на городі поратися, у сільраді папірці виправила — рокитнянська тепер, та тільки до розмов не цікава, знай мовчить, як той бундюк, а рокитнянські ж — вони інші, у них завжди зайве слівце на язиці. «Є, ні, — думають. — Чужа дівка! Як була нетутешня, такою і лишиться...»

Війна на своїх і чужих по-своєму поділила. Усіх рокитнянців вирівняла, усім роти позатикала. Хто від біди занімів, кого сира земля прийняла. Чоловіки на фронтах. Баби з малими та каліки зі старими по кутках виють. А відчайдухи у степу за балками у партизанський загін збилися. Орися як почувла, так і гайнула в степ.

Два дні по тому в Рокитне увійшли німці, і рокитнянці від чорного жаху найперше показали на її подвір'я, — мовляв, господиня десь

швендяє, а хата порожня, тож німцям краще на вільному подвір'ї лаштуватися, а не живих людей тіснити... Горе, горе... Де ті живі нині? Де?.. Рокитнянці з німою ненавистю спостерігали, як по їхніх хатах нишпорять вороги — наскрізь, насправді й навіки чужі вояки, ріжуть їхніх курей та свиней, вкладаються на їхніх постелях... Вони мовчки чекали, поки ворог захропить, і клали Богові поклони, просячи для німця таких пекельних мук, яких ще не знав ніхто із живих. І мертвих...

У сорок третьому до німців у Рокитному приєдналися балакучі, завжди голодні й назавжди обморожені румуни. У сорок третьому на свій двір повернулася й Оріся. На пальцях пояснила шістьом придунайським воякам, що оселилися в її хаті, що вона тут жила раніше, а тепер оце буде їм прислужувати. Якщо треба. По Рокитному поповзло...

— Ой-йой! Добре, що Параска померла і не бачить, як онука скурвилася... — одні.

— А рознесло ж її, паскуду, на румунському харчі! — інші.

— А може, то партизани Орісю до румунів направили, — треті.

— Хтозна! — четверті.

Оріся — як німа. З неї правди і на краплю не вицідиш.

Та за кілька місяців правда стала помітною і без слів: Оріся ледь совала ногами по подвір'ю, руками притримувала округлий живіт, у якому ховалося від злого ока нове життя. Вагітна?

— Овва! Люди гинуть тисячами, а вона принесе у подолі, — жахалися рокитнянці.

— Від румуна! — постановили, і ніхто не пішов до Орісі, коли вона волала від болю й сама-самісінька народжувала в холодному сараї за хатою. Та й не добігли б, навіть якби й хотіли — надто вже моторошні події відбувалися в Рокитному того дня, коли Орісі припало народжувати.

Малій Орісиній донечці Марусі виповнився тиждень, коли наші війська вибили з Рокитного румунів з німцями. У село повернулися партизани, а серед них і мовчазний, нікому до того не знайомий казах Айдар. Оріся разом з усіма вийшла героїв зустрічати — немовля в блаженську ковдру загорнула, до грудей притисла... А на шиї — червоне коралове намисто гойдається.

— А, вирядилася, хвойда! Сорому ж — катма й шукати! — рокитнянські баби аж задихнулися од люті. — Сука! Підстилка румунська!

А казах Орисю обійняв, ковдру відкинув, на немовля глянув — засяяв.

— Донька...

— Що? Що він сказав? Ви чули? — загомоніли рокитнянці. І очі ховають — оце так халепа!

Невже партизан вірить, що то його дитина? Прискіпливі без зволікань взялися вираховувати, та фельдшер Матвій Старостенко, що в партизанів за командира був, усе чисто роз'яснив:

— Оце бомагу відправив... На самий верх! Щоб Орісі ордена вручили. Як героїчній партизанській зв'язковій.

Рокитнянці замовкли, але не повірили. Уже й війна позаду, уже й казах Айдар молодим помер від ран, уже й Орісиній Марусі шість рочків, а вони так чи сяк повертаються до нез'ясованого питання.

— Кажу, від румуна принесла! — б'є себе в груди Ганя Ординська, ніби свічку тримала.

— Так... На казашку не схожа, — погоджуються баби.

— І що ти крутишся, як та румунка бісова! — не втримався фельдшер Старостенко, коли якось Оріся принесла до нього малу Марусю з набряклими гландами і фельдшер ніяк не міг змусити дівча роззявити рота, щоб тицьнути на обліплені мигдалини бавовняною ганчіркою, змоченою в гасі.

Отак і приклеїлося — румунка. З м'ясом не відірвати.

***

Маруся стягнула з шиї важке намисто, обережно поклала на стіл та — до вікна. Невже мама без неї до клубу піде? А потім — до татової могили на кладовище? Як же — без Марусі? Вона й героїчну пісню «Гренада» вивчила спеціально до Дня перемоги й оце б дядьків-фронтовиків послухала про страхи та фриців.

На вулиці біля квітучого бузкового куща на Орісю з Марусею чекали дві молоді жінки. Обом — не більше тридцяти за паспортом, а на вигляд — усі сорок. Війна клята. Шкіру — зморшками, руки — мозолями, тільки очі світяться та серце тривожиться. А задля кого? Нема в Рокитному чоловіків нежонатих. Хіба що каліка Григорій Барбуляк. Вони й на нього заглядали, та Грицько на жінок тільки —

тьху! Е-е-е-ех, судилося дівкам порожніми померти, тож, хоч і подумки, заздрили Орісі, аж дух забивало, — усе встигла: і покохатися, і Марусю народити, а від кого — румуна чи партизана — дівкам тепер все одно.

Перша на огорожу глянула, всміхнулася:

— Ох і дірка в паркані! Мабуть, коханець до Орісі бігає...

— Звідки йому в Рокитному взятися? — друга. Та надвір. — Орісю! Скільки вже на тебе чекати?

З дому — Оріся. Сердита. Блискавки ледь утримує. Малу Марусю за руку чимдуж тягне, а та впирається, наче її до фельдшера на розправу.

— Ану кинь мені оці коники! — Оріся. І спересердя Марусю по спині — лясь!

Маруся надулася, за одвірок вчепилася. Не відірвати. Губи стисла, з очей сльози котяться. Оріся доньчину руку відпустила, стала над нею.

— Ну що мені з тобою робити, теля вперте?

Мала мокрі очі на маму підвела, кліпає, а одвірок не відпускає.

Оріся зітхнула, рукою махнула.

— Ну добре...

Ой-йой! І світ розквіт! Мала як підскочила, як гайнула до хати... Жінки з вулиці:

— А куди це твоя Маруська вшилася?

Оріся знову рукою махнула, мовляв, хай їй грець, хвіртку відчинила, до хати обернулася й аж розсміялася.

— От обізяна мала!

Стоїть Маруся на порозі. Сяє, як той мідяк. А з шиї аж до пупа важке коралове намисто звисає.

— Ну, то йдемо вже, — Оріся їй.

Маруся мамі киває, а сама й ступити боїться. Врешті руками в намисто вчепилася, дивиться на нього й до хвіртки обережно — крок, ще один, ще...

— Під ноги дивися, а не на намисто! — Оріся їй. — Впадеш, носа розіб'єш, юшкою вмиешся — і не буде тобі свята.

Маруся очі від намиста відвела, та рук не відняла. Так і йшла до Орісі, притримуючи важке намисто. А воно собі Марусю по животі — хльось, хльось, хльось!

Дев'ятого травня герой війни Матвій Іванович Старостенко геть забував, що він тепер велика шишка і головує у місцевому колгоспі. Міцно обіймав кожного рокитнянця біля клубу, наче власноруч перевіряв кількість односельчан, котрих не проковтнула війна, і, коли клуб заповнювався схвильованими людьми, дерся на сцену і, чорніючи від спогадів, шепотів у несподівану тишу:

— Вічна слава героям, що поклали голови у боях проти клятого фрица! Їх спочатку пом'янімо! Ми ще наспіваємося, а вони...

Вічна слава! Оріся з подругами й малою Марусею йшла вулицею до клубу і згадувала, як вперше зустріла казаха Айдара, як той попик руки кропивою, коли тягнувся зірвати для Орісі чудернацьку квітку, якої Оріся відтоді більше ніколи у лісосмугах не бачила, як удвох лежали на копі сіна, дивилися у нічне небо, а з неба їм сяяла одна зірка.

Маруся тяглася за мамою, притримувала важке намисто і все оченятами по вулиці — стріль, стріль! Дивно... Чого це люди до клубу пнуться і ніхто на Марусю не дивиться? Чого це ніхто руками не сплесне, не зупиниться від подиву, не вигукне: «Та ви тільки гляньте на румунку Орісину! Та це ж така краса, що й очей не відведеш!»

Раптом зупинилася мама. Руками сплеснула:

— Отакої! А хустку я в хаті забула!

Жінки їй:

— Стиць, Орісю! Ми й так через твою малу запізнюємося!

Маруся біля мами стоїть і все головою крутить, аж бачить — на лавці біля своєї хати сидить Стьопка-німець. Окулярики поправляє і на Марусю дивиться.

Маруся крутнулася. До мами:

— Я збігаю... По хустку...

Оріся всміхнулася, долонею — по чорних косах Марусиних:

— Біжи, доню... У шафці на нижній полиці. Знайдеш?

Маруся — а то! І пішла вулицею. На Стьопку — зирк: ага, крутиться на лавці, як вуж на сковорідці, на Марусю щулиться, аж почервонів... Підборіддя скинула вгору — плечики розправилися. І намисто по животі — хльось! Наче підштовхує до Стьопки — ближче, ближче.

Маруся пройшла повз лавку, обернулася — сидить Стьопка на лавці, як прив'язаний, не йде слідом.

Надулася. Пішла вулицею далі.

— От дурний німець! — образилася.

Рудого Стьопку Барбуляка на селі прозвали німцем через його батька — каліку Григорія. А діло було так.

Перед війною вже немолодий, скалічений ще в Громадянську махновською шаблюкою Гриць врешті знайшов дурну дівку Ксанку, яка, хоч і проревла пів ночі перед весіллям, але вийти за каліку не відмовилася, бо все одно інші хлопці на неї не задивлялися, а в дівках роки гортати ще гірше, ніж з нелюбом жити. Побралися, аж — війна. От коли Ксанка Богові подякувала — усі чоловіки до ружжа стали, а малограмотного інваліда Гриця навіть у писарчуки не взяли. При ній лишився, і хоч від голоду зовсім охляв, усе сидів у хаті та стогнав, проте в сорок третьому одного разу так ловко впорався зі своєю головною чоловічою місією, що німці з румунами й ті дивувалися: і що за люди ті українці — по ямах та кутках туляться, їсти нема чого, а вже друга баба на селі вагітна, чорти б їх побрали. Не бажають вимирати, плодяться безсоромно, наче і не висить на ними фашист, як кара Божа.

Першою з тих двох вагітних була Оріся, другою — Грицева Ксанка.

Ксанка за тиждень до Орісі народила недоношеного руденького хлопчика і навіть встигла ім'я йому дати — Степан. Ожила. В очах — щастя. Синочка з рук не випускає, Гриця утришия — харчі шукати. Ще недавно померти була ладна, бо під німцями все одно не життя, а нині — літає. Од тих мрій одного дня й не вгледіла, як молодий німецький солдат Кнут, що офіцерові прислужував, поруч із малим опинився. Нахилився над колискою саморобною, яку Гриць навісив на грушу біля льоху за хатою...

Ксанці — мову відібрало. Заклякла, серце калатає, рука до сокири тягнеться.

Не встигла. Кнут від колиски відійшов, усміхається, наче випало йому щастя неземне. До Ксанки підсів, з кишені маленьке фото дістав, показує — дивись!

Ксанка на фото зиркнула. Господи Всемогутній! Наче хто її малого Степанчика відгодував нормальним харчем і перед фотокамерою вмовистив.

— Хто це? — наважилася.

А Кнут сміється і плаче.

— Мій Ганс, — каже. — Син.

Головою захитав гірко, мовляв, як ти там без мене, моє дитятко. Ксанка і собі ледь не розревлася.

— Нічого, нічого, — трясеться і Кнута по спині гладить. — Скоро вам звідси п'ятами наківати... Скоро...

Кнут до тями прийшов, фото малого Ганса поцілував, у кишеню сховав і — геть.

Ксанка — до Бога:

— Хай німець мого синочка не чіпає!

Не знала, про що просить.

Тієї ночі німецький офіцер, що квартирував на Грицевому і Ксанчиному подвір'ї, прокинувся від гіркого голодного дитячого плачу. Гукнув Кнута, велів перестріляти всіх, хто тільки спробує рота роззявити.

Кнут знайшов Ксанку і Гриця біля льоху за хатою, приклав палець до вуст, мовляв, мовчіть і дитинку заспокойте, дістав з кишені заяложену цукерку, поклав Грицю в долоню і показав на Ксанку зі Степанчиком на руках.

— Мутер... їсти... Ганс виросте сильним...

Вранці роздратований німецький офіцер зайшов за хату, тицьнув у Ксанку зі Степанчиком, і німецькі солдати потягли жінку з немовлям до скирти соломи, що стояла перед хатою. Тим часом за селом Гриць намагався знайти колгоспну схованку з буряками, яку ще на початку війни розпорядився закласти передбачливий голова, і Гриць тоді з усіма рокитнянцями копав глибоку яму, вкидав до неї буряки, завалював соломою, а зверху — шаром землі. Скільки життів урятували ті мерзлі буряки...

Німці Ксанку до скирти тягли. Ксанчині ноги не слухалися, підгиналися, як ватяні, віддавали всю свою силу рукам, бо рукам тепер потрібна була вся Ксанчина сила — притиснути до грудей Степанчика, заспокоїти, та й не впустити ж, не дай Боже!

До скирти не дійшла. Впала посеред двору на коліна, але дитини не випустила. Степанчик заплакав. Німецький офіцер наказав щось солдатам, ті заметушилися — один схопив згорток із немовлям, смикнув на себе, і Ксанка відпустила тільки тому, що боялася зашкодити сину. Німець побіг до скирти, вирив у ній нору, вкинув туди Степанчика, закидав нору соломою...

Ксанка задихнулася і впала на землю. У скирті захлиналися дитя. Офіцер підійшов до Ксанки, штовхнув чоботом у бік — встати!

Встала.

Хитається — від жаху п'яна, їсть німця божевільними очима, благає несамовитим глухим шепотом:

— Пане офіцере... Віддайте синочка... Віддайте... Синочка віддайте... Віддайте.

Офіцер криво всміхнувся і клацнув пальцями. Поруч із Ксанкою виріс німецький солдат. Тицьнув їй у руки вила.

— Що? Що? — Ксанчині очі стали звірячими.

Офіцер театральньо випростував руку. Солдат вклав у неї гранату.

— Айн! Цвай... — офіцер посміхнувся. Вирвав чеку і вкинув гранату в скирту.

— Пан офіцер наказує — шукай у скирті свій маленький кіндер, — пробелькотів переляканий перекладач. І — задки, задки від скирти.

Ксанка моторошно закричала, відкинула вила і рвонулася до скирти. Розгрібає солому і волає. Від своїх хат скорботні рокитнянці на неї дивляться, плачуть, а ближче підійти бояться.

Офіцер щось роздратовано вигукнув. Солдати підхопили Ксанку, відтягли від скирти.

— Жінко... жінко... — перекладач геть утратив розум от жаху. Трясється, піт чоло заливає. — Жінко... Пан офіцер наказує... Вилами шукай. Вилами... Не можна руками. Застрелить...

А солдати вже Ксанці знову до рук вила — тиць. І ногою по спині — до скирти. А зі скирти ледь чути, як немовля пищить.

Ксанка обережно вила в солому встромила, руки трясуться...

— Потерпи, дитинко рідна... зараз мама тебе...

Відкинула. Очі скажені. Знову — вила в скирту. І прислухається — чи чути ще Степанчика?

— Як гранату вилами зачепить — усіх на шматки розірве, — перекладача аж скрутило.

— Все одно зараз вибухне, — поліцай йому.

Де той Кнут узявся? Як до скирти добіг? Ксанка ще відкидала солому, у скирті ще плакало немовля, а перекладач на пару з поліцаєм ще відраховували секунди до вибуху, коли Кнут пірнув у скирту, за мить з'явився зі Степанчиком і з такою силою жбурнув згорток із дитиною геть, що той упав метрів за вісім від скирти.

— От сука! — образився поліцай.

Тієї ж миті вибух розніс на шматки і Кнута, і Ксанку...

Гриць із двома перемерзлими буряками повернувся в Рокитне під вечір. Заплакані баби ще біля села заступили йому дорогу. Голосили моторошно, тихо — про страшну загибель Ксанки і Кнута. Ховатися веліли, бо німецького офіцера так образив вчинок Кнута, що він наказав вбити Григорія і стріляти в кожного, хто наслідиться підійти до Степанчика.

— А де дитина? — Гриць питав, та голосу свого не чув.

— Німець його аж до огорожі закинув, — заплакали баби. — Там і лежить, бідолаха. Бояться люди до нього підходити. Німці сказали — хто підійде, застрелять...

До темної ночі Гриць ховався в сусідній хаті й дивився на двійко німецьких вартових, які стояли біля огорожі. А під огорожею розривався від плачу, аж хрипів, малий Степанчик.

— Невже Ксанка задарма згинула... — штрикнуло у серці. Помовчав і додав: — І німець...

Під ранок Степанчик затих.

— Мабуть, помер... — гірко зітхнула сусідська баба, у якої ховався Гриць.

Каліка впав на коліна і поплазував до огорожі. Вартові поснули, наче Бог їм очі позатуляв. Гриць знайшов мовчазний згорточок, притис його до грудей, чимдуж геть. За сусідською хатою підвівся, згорток розгорнув.

— Невже Ксанка задарма згинула... І німець...

Степанчик вижив. Коли Рокитне вже звільнили і рокитнянці вперше після страшних років окупації зібралися на площі біля клубу, плакали і сміялися, пили гірку, поминали загиблих і померлих, Гриць підвівся зі склянкою горілки і раптом сказав:

— І за німця того... Який мого Стьопку врятував...

Рокитнянці каліку вислухали, але пити з ним не стали. Зиркали на рудого малюка...

— Чисто німець! — сказав хтось, наче тавро наклав.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ